C/2026/3927

1.9.2026

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu 10 päivänä heinäkuuta 2026,

Latvian talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

(C/2026/3927)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Asetuksessa (EU) 2024/1263 täsmennetään, että talouden ohjausjärjestelmän tavoitteena on edistää tervettä ja kestävää julkista taloutta, kestävää ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Asetuksessa säädetään, että neuvosto ja komissio suorittavat talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä monenvälistä valvontaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyy erityisesti maakohtaisten suositusten laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta.

([1]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

(2) Komissio antoi 25 päivänä marraskuuta 2025 lausunnon Latvian alustavasta talousarviosuunnitelmasta vuodeksi 2026. Komissio antoi samana päivänä asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella vuodeksi 2026 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Latvia ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Lisäksi komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi, suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta Euroopan unionissa ja ehdotuksen vuoden 2026 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta ([2]) 21 päivänä huhtikuuta 2026 ja yhteisen työllisyysraportin ja suosituksen inhimillisestä pääomasta 9 päivänä maaliskuuta 2026.

(3) Komissio julkaisi 29 päivänä tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin. Kyseessä on strateginen kehys, jolla pyritään parantamaan unionin maailmanlaajuista kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Siinä määritetään kestävän talouskasvun kriittisiksi pilareiksi kolme välttämätöntä muutosta: innovointi, vähähiilistäminen ja kilpailukyky sekä turvallisuus. Kilpailukykykompassi on julkaisemisestaan lähtien ollut eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvän työn johtonuora. Näin varmistetaan, että jäsenvaltioiden talouspolitiikka on EU:n strategisten tavoitteiden mukaista, ja luodaan talouden ohjaamiseen yhtenäinen toimintamalli, jolla edistetään kestävää kasvua, innovointia ja resilienssiä kaikkialla unionissa.

(4) Vuonna 2026 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen elpymis- ja palautumistukivälineen ([3]) viimeisen vaiheen täytäntöönpanon myötä. Elpymis- ja palautumissuunnitelmat ovat koheesiopolitiikan rahoituksen ohella olleet olennaisen tärkeitä eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska on edellytetty, että suunnitelmilla vastataan tuloksellisesti kaikkiin viime ohjausjaksoilla annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä ja että EU:n koheesiopolitiikan varoin rahoitetuissa ohjelmissa otetaan maakohtaiset suositukset huomioon. Elpymis- ja palautumistukivälineen elinkaaren lähestyessä loppuaan on edelleen olennaisen tärkeää vakiinnuttaa sen puitteissa tuetut ja toteutetut uudistukset ja investoinnit sekä hyödyntää jatkotoimien perustana niistä erityisesti sellaisia, jotka auttavat vastaamaan maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin.

(5) Komissio julkaisi 3 päivänä kesäkuuta 2026 Latviaa maaraportin vuodelta 2026. Siinä arvioidaan Latvian edistymistä vuoden 2025 maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Latvia on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritetään polttavimmat haasteet, joita Latvialla on edessään. Maaraportissa arvioidaan myös Latvian edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(6) Neuvosto antoi 21 päivänä tammikuuta 2025 komission arvioinnin pohjalta ja sen suosituksesta suosituksen Latvian kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä ([4]). Suunnitelma kattaa vuodet 2025–2028, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutuksen jakautuminen neljälle vuodelle. Neuvosto suositti seuraavia nettomenojen enimmäiskasvuprosentteja: 5,9 prosenttia vuonna 2025, 3,6 prosenttia vuonna 2026, 3,4 prosenttia vuonna 2027 ja 3,3 prosenttia vuonna 2028. Vastaavat kumulatiiviset enimmäiskasvuprosentit perusvuoteen eli vuoteen 2023 verrattuna ovat 15,5 prosenttia vuonna 2025, 19,7 prosenttia vuonna 2026, 23,8 prosenttia vuonna 2027 ja 27,9 prosenttia vuonna 2028.

([2]) EUVL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Neuvoston suositus, annettu 21 päivänä tammikuuta 2025, Latvian kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä (EUVL C, C/2025/652, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

(7) Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ja sen vaikutukset muodostavat Euroopan unionille eksistentiaalisen haasteen. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita pyytämään koordinoidusti vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivoimista, jotta voidaan tukea unionin pyrkimyksiä lisätä puolustusmenoja nopeasti ja merkittävästi ([5]), ja Eurooppa-neuvosto pani 6 päivänä maaliskuuta 2025 tämän ehdotuksen tyytyväisenä merkille. Neuvosto antoi komission suosituksesta suosituksen, jossa Latvialle sallitaan suositetuista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeaminen ([6]), Latvian esitettyä 8 päivänä heinäkuuta 2025 asiaa koskevan pyynnön. Ajanjakso, jona kansallinen poikkeuslauseke on aktivoituna (2025–2028), antaa Latvialle mahdollisuuden priorisoida julkisia menoja uudelleen tai lisätä julkisen talouden tuloja niin, että pysyvästi suuremmat puolustusmenot eivät vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

(8) Latvia toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2026 vuotuisen edistymisraporttinsa ([7]) vuodelta 2026. Siinä kerrotaan, miten se on edistynyt nettomenojen suositettujen enimmäiskasvuprosenttien noudattamisessa ja sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisten suositusten yhteydessä määritettyihin keskeisiin haasteisiin. Vuotuisessa edistymisraportissa otetaan asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti huomioon myös Latvian puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(9) Vuonna 2025 reaalisen BKT:n kasvu oli 2,1 prosenttia ja YKHI-inflaatio 3,8 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennakoidaan kasvavan 1,4 prosenttia vuonna 2026 ja 1,6 prosenttia vuonna 2027 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 3,6 prosenttia vuonna 2026 ja 2,2 prosenttia vuonna 2027.

(10) Eurostatin toimittamien tietojen ([8]) perusteella Latvian julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2024 oli 1,8 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 2,5 prosenttiin vuonna 2025. Alijäämän kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa tuloverouudistuksen kielteisistä julkiseen talouteen kohdistuvista vaikutuksista ja omaisuustulojen supistumisesta, joihin ovat vaikuttaneet valtion omistamien yritysten alhaisemmat osinkomaksut sekä alhaisemmat korkotuotot. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 3,3 prosenttia vuonna 2026 ja 4,3 prosenttia vuonna 2027. Vuonna 2026 tapahtuva kasvu johtuu pääasiassa investointien (myös puolustusinvestointien) kasvusta, korkokustannusten noususta sekä sosiaalisten tulonsiirtojen jatkuvasta kasvusta, joka johtuu suurelta osin talouskasvun ylittävästä eläke- ja etuusindeksoinnista sekä eläkkeensaajien määrän noususta. Alijäämän kasvaminen edelleen vuonna 2027 johtuu pääasiassa tuloverouudistuksen lisävaikutuksista, omaisuustulojen supistumisesta, puolustusmenojen jyrkästä kasvusta sekä sosiaalisten tulonsiirtojen jatkuvasta suuresta kasvusta.

(11) Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan viritys ([9]), johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, oli vuonna 2025 elvyttävä (1,1 % suhteessa BKT:hen). Vuonna 2026 sen ennakoidaan olevan elvyttävä (1,5 % suhteessa BKT:hen) ja vuonna 2027 pitkälti neutraali.

([5]) Komission tiedonanto ”Puolustusmenot kasvuun vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa”, Bryssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final.
([6]) Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025, neuvoston Latvialle asetuksen (EU) 2024/1263 nojalla asettamista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeamisen sallimisesta (kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointi) (EUVL C, C/2025/3970, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).
([7]) Vuonna 2026 toimitetut vuotuiset edistymisraportit ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.
([8]) Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2026.
([9]) Finanssipolitiikan virityksellä mitataan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että unionin talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan seuraavien erotuksena: keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen muutos; perusmenoista vähennetään harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, mutta niihin otetaan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen ei-takaisinmaksettavalla tuella (avustuksilla) ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot.

(12) Eurostatin toimittamien tietojen ([10]) perusteella Latvian julkinen velka, joka vuoden 2024 lopussa oli 46,2 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2025 loppuun mennessä 46,9 prosenttiin. Velan kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa julkisen talouden alijäämästä ja positiivisesta virta-varanto-korjauserästä. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen kasvaa ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 48,8 prosenttiin vuoden 2026 loppuun mennessä ja edelleen 53,8 prosenttiin vuoden 2027 loppuun mennessä. Vuosina 2026 ja 2027 tapahtuvat kasvut johtuvat pääasiassa suurista perusalijäämistä sekä positiivisista virta-varanto-korjauseristä, joihin vaikuttavat tulevat eurobond-joukkovelkakirjalainojen lunastukset.

(13) Eurostatin tietojen ([11]) perusteella Latvian julkiset puolustusmenot suhteessa BKT:hen olivat vuonna 2025 yhteensä 3,2 prosenttia, mikä merkitsee viitevuoteen eli vuoteen 2021 verrattuna 0,7 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen. Vuonna 2026 niiden ennakoidaan komission kevään 2026 talousennusteen mukaan olevan 4,1 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä merkitsee 1,7 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen vuoteen 2021 verrattuna ([12]).

(14) Unioniin kohdistuu edelleen energian toimitushäiriöiden ja hintojen voimakkaan epävakauden riskejä, joita maailmanlaajuisiin öljy- ja kaasumarkkinoihin vaikuttavat geopoliittiset jännitteet pahentavat. Vuosien 2022–2023 energiakriisistä saadut kokemukset osoittivat, että laajoista ja kohdentamattomista toimenpiteistä aiheutuu julkiselle taloudelle suuria kustannuksia ja että ne ovat yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti tehottomia. Sodan puhjettua Lähi-idässä helmikuussa 2026 Latvia on toteuttanut finanssipoliittisia toimenpiteitä lieventääkseen korkeiden energian hintojen vaikutuksia kotitalouksiin ja yrityksiin ([13]). Näitä ovat muun muassa kohdentamaton dieselin valmisteveron alennus ja kohdennettu maatalousdieselin valmisteveron alennus, joista molemmat ovat voimassa huhtikuun 1 päivästä kesäkuun 30 päivään 2026. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan näiden toimenpiteiden kustannukset julkiselle taloudelle ovat vuonna 2026 alle 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission estimaattien mukaan siinä tapauksessa, että toimenpiteitä jatkettaisiin vuoden 2026 loppuun, niiden kustannukset julkiselle taloudelle olisivat 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2026.

(15) Komission laskelmien perusteella Latvian nettomenot kasvoivat vuonna 2025 5,0 prosenttia ja vuosina 2024 ja 2025 kumulatiivisesti 10,2 prosenttia. Nettomenojen kasvu on vuonna 2025 ollut suositettua enimmäiskasvua pienempi. Kun tarkastellaan vuosia 2024 ja 2025 yhdessä, myös nettomenojen kumulatiivinen kasvu on suositettua enimmäiskasvua pienempi.

(16) Komission laskelmien perusteella Latvian nettomenojen ennakoidaan kasvavan 6,7 prosenttia vuonna 2026 ja 17,5 prosenttia kumulatiivisesti vuosina 2024, 2025 ja 2026. Ennakoitu nettomenojen kasvu vuonna 2026 ylittää suositetun enimmäiskasvun. Tämä poikkeama on vuositasolla 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun tarkastellaan vuosia 2024, 2025 ja 2026 yhdessä, nettomenojen ennustettu kumulatiivinen kasvu on suositettua enimmäiskasvua pienempi ([14]).

([10]) Eurostatin Euro-indikaattorit, 22.4.2026.
([11]) Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan.
([12]) Naton puolustusmenojen määritelmä eroaa julkisen sektorin tehtäväluokituksen mukaisesta puolustusmenojen määritelmästä. Lisäksi voi esiintyä menojen, erityisesti puolustustarvikkeiden, kirjaamisajankohdasta aiheutuvia eroja, koska Nato-raportoinnissa ei noudateta kirjausajankohtaa koskevia kansantalouden tilinpidon sääntöjä.
([13]) Tilanne komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivänä (4. toukokuuta 2026).
([14]) Koska Latvia hyötyy kansallisen poikkeuslausekkeen mahdollistamasta joustavuudesta, vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa keskitytään jälkimmäiseen vertailuun.

(17) Komissio antoi 3 päivänä kesäkuuta 2026 SEUT 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen ([15]). Kertomuksessa arvioitiin Latvian tilannetta suhteessa alijäämäkriteeriin, sillä vuonna 2026 Latvian suunnittelema julkisen talouden alijäämä ylittää 3 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen. Kertomuksessa todettiin, että kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, Latvia noudattaa alijäämäkriteeriä. Tämän perusteella ja SEUT-sopimuksen 126 artiklan 4 kohdan nojalla perustetun talous- ja rahoituskomitean lausunto huomioon ottaen komissio ei ole ehdottanut liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn aloittamista.

(18) Julkiseen talouteen kohdistuu painetta vastata rakenteellisiin menotarpeisiin. Nykyisessä vuotuisessa talousarviossa ja keskipitkän aikavälin talousarviokehyksessä on sitouduttu korkeampiin velkarahoitteisiin puolustusmenoihin, mutta niissä ei tarjota riittävästi rahoitusta terveydenhuoltoon ja sosiaaliturvaan. Julkisten terveydenhuoltomenojen vähäisyys vaikuttaa edelleen kielteisesti terveydenhuollon saatavuuteen, ja eläkkeiden riittävyyden puolestaan ennustetaan pysyvän hyvin heikkona keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Keskeisten painopisteiden asianmukaisen rahoituksen varmistaminen samalla, kun säilytetään julkisen talouden kestävyys, edellyttää kokonaisvaltaista toimintamallia, johon kuuluu verotulojen lisääminen, harmaan talouden vähentäminen ja varainkäytön tehokkuuden lisääminen.

(19) Lisäksi Latvialla on EU:n itäisellä ulkorajalla sijaitsevana jäsenvaltiona menopaineita, jotka liittyvät puolustukseen ja hybridiuhkien, kuten kriittisen infrastruktuurin tietoteknisten häiriöiden ja drooneilla tehtyjen alueloukkausten, sietokykyyn, sekä erityisiä haasteita, jotka vaikuttavat taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen dynamiikkaan. Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota paitsi pahentaa osaa olemassa olevista rakenteellisista haasteista myös lisää turvallisuuspaineita, häiritsee rajatylittävää taloudellista toimintaa ja vähentää investointien houkuttelevuutta. Vaikka Latvia on jo lisännyt merkittävästi puolustusmenoja, turvallisuushaasteet edellyttävät lisäinvestointeja pelastuspalveluun, varautumiseen ja sotilaalliseen liikkuvuuteen. Tällaisista investoinneista voisi olla kahdenlaista hyötyä: niillä voitaisiin vastata turvallisuushaasteisiin sekä tarjota mahdollisuuksia alueiden talouksille.

(20) Vuonna 2024 Latvian verotulot olivat 34,9 prosenttia suhteessa BKT:hen, edelleen alle EU:n 39,4 prosentin keskiarvon. Latvian tukeutuu edelleen voimakkaasti kulutus- ja työveroihin tärkeimpinä tulolähteinään. Pääomaverojen (mukaan lukien yhtiöveron) ja kiinteistöverojen osuus veroyhdistelmästä on pienempi kuin muissa EU:n jäsenvaltioissa. Vuosina 2025 ja 2026 Latvia on korottanut vain vähän pääomaveroja ja erilaisia kulutusveroja, jotka ovat vähemmän haitallisia kasvulle ja palvelevat poliittisia tavoitteita (mukaan lukien polttoaineiden, tupakan, alkoholin ja virvoitusjuomien valmisteverot, yritysautovero sekä rahapeli- ja arpajaisvero). Näistä veroista saatavien tulojen lisääntyminen oli kuitenkin vähäisempää kuin vuoden 2025 työverouudistuksesta johtuva tulojen pieneneminen.

(21) Vuoden 2024 tutkimustietojen mukaan harmaan talouden osuus on edelleen korkea, 21,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä johtuu suurelta osin ilmoittamattomien palkkojen (”pimeiden käteispalkkojen”) suuresta osuudesta. Vaikka Latvia toteuttaa toimenpiteitä, joiden tavoitteena on verojen maksamatta jättämisen tai veropetosten parempi havaitseminen, kuten pakollinen sähköinen laskutus liiketoimissa ja veronmaksajien luokitusjärjestelmä, tarvitaan lisätoimia digitaalisten välineiden parantamiseksi, sääntöjen vapaaehtoiseen noudattamiseen kannustamiseksi ja täytäntöönpanomekanismien vahvistamiseksi.

(22) Aiempien vuosien käytännöstä poiketen vuoden 2026 talousarvion valmistelussa suurin osa menojen uudelleenarvioinneissa yksilöidyistä säästöistä kohdistettiin hallituksen keskeisten painopisteiden rahoitukseen. Vaikka vuoden 2026 prosessi merkitsi myönteistä muutosta toimintatavassa, Latvia voisi hyötyä tämän käytännön vakiinnuttamisesta edelleen tulevissa talousarvioissa sekä menojen uudelleenarviointien soveltamisalan ja kunnianhimon laajentamisesta. Julkisen varainkäytön laatua ja tehokkuutta voitaisiin parantaa myös toteuttamalla lisätoimia tulosbudjetoinnin käyttöönottamiseksi.

([15]) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laadittu komission kertomus, 3.6.2026, COM (2026) 302 final.

(23) Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen, merkityksellinen ja oikea-aikainen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen unionin rahoitusvälineiden onnistuneeseen täytäntöönpanoon, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

(24) Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF), Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) ja koheesiorahastosta tuettavien koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpano on Latviassa sekä hankkeiden valinnan että maksujen osalta EU:n keskiarvoa nopeampaa. On tärkeää pitää yllä nykytahtia samalla, kun maksimoidaan investointien vaikutus kentällä. Latvia toteuttaa koheesiopolitiikan ohjelmissaan jo nyt toimia kilpailukyvyn ja kasvun edistämiseksi. Joillakin aloilla toteuttamista on kuitenkin vielä mahdollisesti vahvistettava, esimerkiksi aloilla, jotka liittyvät laajamittaiseen infrastruktuuriin, liikenteeseen ja pk-yrityksille tarjotun tuen lisäämiseen pääkaupungin ulkopuolisilla alueilla. On olennaisen tärkeää varmistaa, että Latvian koheesiopolitiikan rahastojen väliarvioinnissaan yksilöimät uudet investoinnit, erityisesti ne, jotka liittyvät väliarviointiasetuksessa ([16]) määritettyihin viiteen painopisteeseen, toteutuvat nopeasti ja tuloksellisesti.

(25) Latvialla on haasteita, jotka liittyvät rahoituksen saantiin, tutkimukseen ja innovointiin, energiatehokkuuteen, kestävään liikenteeseen, resurssien hallintaan, työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, sosiaaliturvaan, terveydenhuollon saatavuuteen sekä asumiseen.

(26) Vaikka antolainaustoiminta on lisääntynyt vuodesta 2024 rahapolitiikan höllentämisen vuoksi, pankkien antolainauksessa yrityksille ei ole tapahtunut merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Vaikka hallituksen aloitteilla on parannettu kotitalouksien lainaehtoja erityisesti yksinkertaistamalla kiinnelainojen jälleenrahoitusehtoja, yritysten lainaehdot ovat pysyneet suurelta osin muuttumattomina. Latvia on ottanut käyttöön julkisia tukijärjestelmiä, pääasiassa valtion kehitysrahoituslaitos ALTUMin kautta, mukaan lukien julkisia takauksia koskeva kehys, laaja investointiohjelma, tuki vihreään siirtymään (kuten keskitettyyn lämmönjakeluun ja biometaanin tuotantoon) liittyville investoinneille sekä innovointiin, taloudelliseen häiriönsietokykyyn ja sotilas- tai kaksikäyttötuotteisiin liittyvät aloitteet. Lisätoimia tarvitaan yritysten digitaaliseen siirtymään tekemien investointien tukemiseksi, mukaan lukien digitaalisen intensiteetin perustason nostaminen. Vakuusvaatimukset ovat edelleen tiukkoja ja korot korkeita, erityisesti Riian ulkopuolella, pankkien hyvästä taloudellista tilanteesta huolimatta. Latvian pääomamarkkinat ovat edelleen alikehittyneet. Rahoitusvaihtoehtojen laajentamisessa perinteisiä lähteitä laajemmalle on edelleen haasteita, mistä on osoituksena osakemarkkinoiden alhainen arvo sekä pörssiosakkeiden ja joukkovelkakirjalainojen vähäinen käyttö rahoituksen lähteenä. Riskipääomasijoitukset ovat jäljessä EU:n keskiarvosta, ja niitä haittaavat vähäinen yksityinen rahoitus. Latvian eläkerahastoille puolestaan ominaista ovat rajalliset kotimaiset investoinnit ja alhaiset tuotot. Lainanottajien liikkuvuuden sekä kilpailun edistäminen yrityslainamarkkinoilla, toimien jatkaminen julkisten lainananto- ja takausjärjestelmien parantamiseksi sekä pääomamarkkinoiden aktivoiminen voisivat parantaa rahoituksen saantia.

(27) Latvian alhaiset, erityisesti yksityiset, T&K-menot rajoittavat edelleen innovointia, mistä on osoituksena patenttihakemusten määrä BKT-miljardia kohti, joka on edelleen alle puolet EU:n keskiarvosta. Yritysten ja tiedeyhteisön välinen yhteistyö on edelleen rajallista, mikä hidastaa osaamisen siirtoa. Yritysten mukaan menettelyt tutkimuslaitosten kanssa tehtävässä yhteistyössä ovat pitkiä ja monimutkaisia, ja tutkijoilla ei puolestaan ole kannustimia osallistua soveltaviin hankkeisiin. Näiden haasteiden vuoksi tuottavuuden kasvu on heikkoa erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Tilannetta pahentaa alhainen pääomaintensiteetti ja vähäinen alakohtainen uudelleenkohdentaminen. Lisäksi startup-toiminta on jäljessä Virosta ja Liettuasta, ja uusia yrityksiä rekisteröidään vuotta kohti vähemmän. Suotuisasta sääntely-ympäristöstä huolimatta startup- ja scale-up-ekosysteemit ovat edelleen alikehittyneitä hajanaisen ja vähäisen taloudellisen tuen vuoksi. Jotta nämä ongelmat saataisiin ratkaistua, strategisesti suunniteltu rahoitustuki, kuten tuet, jotka edellyttävät yksityistä yhteisrahoitusta tai tutkijoiden palkkaamista, sekä edistyminen korkeakoulutusuudistuksessa, jolla edistetään toimialayhteistyötä, voisivat auttaa kehittämään valmiuksia ja edistää innovointia. Näin voitaisiin laajentaa tutkimus- ja innovointitoimintaan osallistumista ja parantaa tuottavuutta. Pitkän aikavälin politiikoilla, joilla autetaan Latvian kasvavia startup-yrityksiä ja kannustetaan yrityksiä investoimaan T&K-toimintaan, kuten yksityisen sektorin T&K-työvoimakustannuksiin tarjottavalla tuella, voitaisiin lisäksi vahvistaa pitkän aikavälin kokonaistuottavuuden kasvua ajan mittaan.

([16]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/1914, annettu 18 päivänä syyskuuta 2025, asetusten (EU) 2021/1058 ja (EU) 2021/1056 muuttamisesta väliarvioinnin yhteydessä strategisiin haasteisiin vastaamiseksi toteutettavien erityistoimenpiteiden osalta.

(28) Vuonna 2025 Latvia tuotti 73 prosenttia nettosähköstään uusiutuvista energialähteistä, mikä on yksi EU:n korkeimmista osuuksista. Suurin osa tästä osuudesta tuotettiin vesivoimalla. Asennettu aurinkoenergiakapasiteetti on kasvanut viime vuosina, mutta tuulivoimakapasiteetti on lisääntynyt vain vähän. Koska vesivoiman tuotannon laajentamismahdollisuudet ovat vähäiset, tuuli- ja aurinkoenergian tuotannon laajentaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan vähentää altistumista fossiilisten polttoaineiden hintojen vaihtelulle sekä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Viimeaikaisilla lainsäädäntö- ja sääntelyaloitteilla on lievennetty sähköverkon ylikuormitusta, mutta sähköverkon ruuhkanhallintaa voitaisiin parantaa esimerkiksi siirtymällä pois toimintamallista, jossa saapuvat liitäntäpyynnöt käsitellään saapumisjärjestyksessä, ja ottamalla käyttöön toimintamalli, jossa etusijalle asetetaan rakentamisvalmiit ja taloudellisesti kannattavat hankkeet. Lisäksi tarvitaan toimia uusiutuvan energian hankkeita koskevien lupien myöntämisaikojen lyhentämiseksi. Käynnissä olevista toimista huolimatta uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämistä voitaisiin nopeuttaa.

(29) Latvian sähkönkuluttajat ovat edelleen alttiita vaihtelevien hintojen piikeille erityisesti silloin, kun uusiutuvan energian tuotanto on vähäistä ja järjestelmä tukeutuu enemmän kalliiseen fossiilisten polttoaineiden tuotantoon ja tuontiin. Tämä korostaa sitä, että on edelleen tärkeää edistää fossiilittomia joustoratkaisuja, kuten energian varastointia ja kysyntäjoustoa. Vuonna 2025 otettiin käyttöön kaksi EU:n rahoituksella tuettua akkusähkön varastointijärjestelmää, jotka alkoivat tarjota keskeisiä joustopalveluja. Viimeaikaisilla sääntelypäivityksillä yksinkertaistettiin lupien myöntämistä samalla paikalla sijaitseville varastointi- ja uusiutuvan energian hankkeille. Sen mahdollistamiseksi, että kuluttajat ja toimijat voivat tarjota Latvian sähköjärjestelmään joustavuutta, voitaisiin tehdä enemmän esimerkiksi edistämällä pienimuotoisen kysynnän riippumattomia aggregaattoreita ja siirtymistä dynaamisen hinnan sähkösopimuksiin sekä testaamalla joustavuutta koskevia pilottihankkeita suurten toimijoiden kanssa.

(30) Vaikka rakennusalan energian loppukulutus on vähentynyt viime vuosina, ala on edelleen maan merkittävä energiankuluttaja, ja lisätoimia tarvitaan vuoden 2030 perusparannus- ja energiatehokkuustavoitteiden saavuttamiseksi. Vuonna 2025 pantiin täytäntöön sääntely- ja lainsäädäntöaloitteita perusparannustahdin nopeuttamiseksi, mukaan lukien moniasuntoisten rakennusten äänestys- ja päätöksentekosääntöjen tarkistukset. Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon ennen vuotta 1990 rakennettujen moniasuntoisten rakennusten suuri määrä. Energiatehokkuuden tukijärjestelmät ovat edelleen riippuvaisia julkisesta rahoituksesta, pääasiassa EU:n rahoituksesta. Latvia voisi hyötyä yksityisen lisärahoituksen houkuttelemisesta esimerkiksi tarjoamalla enemmän rahoitusvälineitä ja riskien vähentämisvaihtoehtoja. Samalla se voisi tarjota avustuksiin perustuvaa tukea haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille. Erityisesti on edistettävä sähköistämistä ja energiatehokkaiden vähähiilisten teknologioiden käyttöönottoa lämmityksessä ja jäähdytyksessä, jotka aiheuttavat suurimman osan asuinrakennusten energian loppukulutuksesta.

(31) Vaikka Latvia on toteuttanut toimia liikennealansa vähähiilistämiseksi, ala on edelleen yksi maan suurimmista kasvihuonekaasupäästöjen lähteistä. Maantieliikenne on 92-prosenttisesti riippuvainen fossiilisista polttoaineista, ja se aiheuttaa 83 prosenttia liikenteen päästöistä. Vuoden 2025 lopulla hyväksytty ja 1 päivänä tammikuuta 2026 voimaan tullut liikennettä koskeva energialaki muodostaa kehyksen REDIII-tavoitteiden saavuttamiseksi liikennealalla. Yksityisten sähköajoneuvojen käyttöönotto kasvoi hieman vuosina 2024–2025, 0,8 prosentista 1,05 prosenttiin, kun taas kevyiden hyötyajoneuvojen latausinfrastruktuuri kaksinkertaistui vuonna 2025, joskin kasvu alkoi alhaisesta perustasosta ja pysyi vähäisenä raskaiden hyötyajoneuvojen osalta. Latvia voisi näin ollen hyötyä siitä, että se edistäisi edelleen vähäpäästöisten ja päästöttömien ajoneuvojen käyttöönottoa, myös kaupallisten ajoneuvojen osalta, ja laajentaisi latausinfrastruktuuriaan erityisesti raskaiden hyötyajoneuvojen osalta. Rautateiden henkilöliikenteestä 90 prosenttia on sähköistetty, mutta tavaraliikennepalvelut ovat edelleen riippuvaisia dieselistä. Kokonaisuudessaan Latvian rautatieliikenteestä on sähköistetty vain 14 prosenttia EU:n keskiarvon ollessa 57 prosenttia. Rail Baltican valmistumisen odotetaan integroivan Latvian strategisesti EU:n rautatieverkkoon, parantavan merkittävästi rautatiekattavuutta, helpottavan samalla siirtymistä maantieliikenteestä rautatieliikenteeseen ja tukevan siksi liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä edelleen.

(32) Latvialla on haasteita kiertotalouteen siirtymisessä, ja maan resurssituottavuus on tällä hetkellä noin puolet EU:n keskiarvosta. Latvia on vähentänyt merkittävästi valmistusteollisuutensa kasvihuonekaasupäästöjä, mutta sen energiaintensiteetti on edelleen EU:n korkeimpia. Vaikka Latvia on parantanut jätehuoltojärjestelmäänsä ja ottanut käyttöön tekstiilituotteiden erillisen keräysjärjestelmän vuonna 2025 ja sähkösavukkeiden keräysjärjestelmän vuonna 2026 ja vaikka sen kierrätysaste on hyvä tiettyjen jätevirtojen (muovipakkaus-, rakennus- ja purkujätteen) osalta, sen kiertomateriaalien käyttöaste oli vuonna 2024 vain puolet EU:n keskiarvosta (6,8 %, EU:n keskiarvo 12,2 %). Näin ollen se voisi hyötyä lisäparannuksista. Lähes puolet Latvian yhdyskuntajätteestä toimitetaan edelleen kaatopaikoille. Latvia ei ole saavuttamassa hiilenpoistotavoitettaan. Vuosina 2020–2023 LULUCF-alan kasvihuonekaasupäästöjen kasvu on kumulatiivista seurausta hakkuumäärien lisääntymisestä ja kuolleen puun määrän lisääntymisestä täysikasvuisissa metsissä.

(33) Koska inhimillisellä pääomalla on ratkaiseva rooli unionin kilpailukyvyn ja strategisen riippumattomuuden parantamisessa, neuvosto suositti vuonna 2026, että jäsenvaltiot toteuttavat toimia, joilla vastataan kiireellisesti inhimilliseen pääomaan liittyviin, kilpailukykyä haittaaviin rakenteellisiin haasteisiin osaamisen ja koulutuksen osa-alueella. Latvialle osoitetuilla vuoden 2026 maakohtaisilla suosituksilla voidaan myötävaikuttaa inhimillistä pääomaa unionissa koskevan neuvoston suosituksen noudattamiseen.

(34) Työvoimapula ja osaamisvaje, muun muassa STEM-aloilla, opetuksessa, tutkimuksessa, digitalisaatiossa sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoaloilla, haittaavat edelleen kilpailukykyä. Työvoimapula energiantuotannon ja valmistusteollisuuden kaltaisilla aloilla on edelleen suuri, ja sen odotetaan lisääntyvän tulevina vuosikymmeninä. Työolojen parantaminen voisi auttaa houkuttelemaan osaavia työntekijöitä ja pitämään heidät palveluksessa, myös esimerkiksi opetusalalla, terveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa. Lisäksi luonnontieteiden, matematiikan, tekniikan ja teknologian aloilta (STEM-aloilta) valmistuneiden vähäinen määrä sekä tutkimuksen työvoimapula heikentävät Latvian innovointivalmiuksia ja kilpailukykyä. Latviassa digiosaamisen, erityisesti digitaalisten perustaitojen, taso on heikko – EU:n neljänneksi heikoin – mikä vaikuttaa myös pk-yritysten digitalisointiin. Viimeaikaisista toimista huolimatta Latvian aikuiskoulutusjärjestelmä on edelleen hajanainen, eikä sitä ole mukautettu täysin työmarkkinoiden tarpeisiin. Latvian voisi olla hyödyllistä vahvistaa aikuiskoulutuksen pitkän aikavälin suunnittelua hyväksymällä inhimillisen pääoman kehittämistä koskeva kansallinen strategia. Aktiiviset työmarkkinapolitiikat ja ammatillinen koulutus voitaisiin yhdistää paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin tekemällä tiivistä yhteistyötä työnantajajärjestöjen ja ammattiliittojen kanssa.

(35) Latviassa eriarvoisuus on edelleen suurta, ja ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde kasvoi vuosien 2024 ja 2025 välillä 6,28:stä 6,68:aan, joka on EU:n 4,62:n keskiarvoa merkittävästi enemmän. Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien osuus laski 24,3 prosenttiin vuonna 2024, mutta se on edelleen EU:n 21 prosentin keskiarvoa korkeampi. Kotitalouksien köyhyysriski on erityisen suuri haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten ikääntyneiden, vammaisten ja yksinhuoltajien, kohdalla. Tämä johtuu sosiaaliturvan suhteellisen alhaisesta kattavuudesta ja heikosta riittävyydestä erityisesti maksuihin perustumattomien etuuksien osalta. Muiden sosiaalisten tulonsiirtojen kuin eläkkeiden vaikutus, joka oli jo valmiiksi EU:n pienimpiä, on pienentynyt toista vuotta peräkkäin. Vammaisten osalta erityishoitoavustusten kattavuus on alhainen, eikä nykyisiä avustuksia ole korotettu inflaation mukaisesti. Joistakin viimeaikaisista toimenpiteistä huolimatta vanhuuseläkkeen riittävyys on edelleen EU:n heikoimpia, ja yhteenlasketun korvaussuhteen odotetaan heikkenevän entisestään tulevina vuosina, jos asiaan ei puututa politiikkatoimilla. Sosiaalipalvelut ja pitkäaikaishoito, erityisesti kotihoito, ovat edelleen alikehittyneitä. Lisäksi taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä on edelleen alueellisia eroja. Venäjän ja Valko-Venäjän rajalla sijaitsevat alueet, etenkin Latgale, ja maaseutualueet kärsivät erityisen paljon väestökadosta, alhaisemmasta koulutustasosta ja terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen rajallisesta saatavuudesta, mikä pahentaa sosiaalista syrjäytymistä ja köyhyysriskejä. Näihin haasteisiin vastaaminen auttaisi myös tukemaan ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä komission yksiköiden sosiaalisen lähentymisen kehyksestä tekemän toisen vaiheen maa-analyysin ([17]) mukaisesti.

(36) Terveystulokset ovat parantuneet Latviassa vain vähän, ja latvialaisten elinajanodote on yksi EU:n alhaisimpia ja vältettävissä oleva kuolleisuus suurta. Lisärahoituksesta huolimatta alhaiset julkiset terveydenhuoltomenot vaikuttavat terveydenhuoltojärjestelmän häiriönsietokykyyn ja vaikeuttavat edelleen laadukkaan hoidon saatavuutta. Tästä ovat osoituksena pitkät odotusajat ja korkeat asiakasmaksut, jotka johtuvat rajallisesta lakisääteisestä etuuspaketista. Vaikka hallitus on toteuttanut joitakin toimenpiteitä korkeisiin asiakasmaksuihin puuttumiseksi, mukaan lukien korvattavien lääkkeiden luettelon laajentaminen ja korvausosuuden nostaminen, korkeat asiakasmaksut aiheuttavat edelleen suhteettoman taloudellisen taakan pienituloisille kotitalouksille, pahentavat siten eriarvoisuutta terveystuloksissa ja johtavat suureen täyttämättömien lääketieteellisten tarpeiden määrään koko väestössä. Lisäksi terveydenhuollon yksiköissä on vakava pula terveydenhuollon työntekijöistä, joiden palvelukseen ottamista ja siinä pitämistä vaikeuttavat huonot työolot. Suureen työtaakkaan puuttuminen, julkisen terveydenhuoltoalan palkkojen korottaminen rakenteellisesti sekä työelämätulosten parantaminen voisivat auttaa houkuttelemaan henkilöstöä alalle. Käyttäytymiseen liittyvät riskitekijät – kuten liiallinen alkoholinkäyttö, tupakointi ja vähäinen liikunta – ovat edelleen heikkojen terveystulosten keskeisiä aiheuttajia. Terveystuloksia voitaisiin kohentaa ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa kehittämällä, kuten seulonnoilla ja kansanterveyskampanjoilla.

([17]) SWD(2026) 122 – Toisen vaiheen maa-analyysi sosiaalisesta lähentymisestä sosiaalisen lähentymisen kehyksen mukaisesti, 2026.

(37) Latvian asuntokanta on edelleen vanhentunut ja riittämätön erityisesti energiatehokkuuden osalta, koska investointeja on tehty vuosien ajan liian vähän ja maassa on suuri määrä ennen vuotta 1990 rakennettuja moniasuntoisia rakennuksia. Tämä aiheuttaa kotitalouksille taloudellisia paineita erityisesti energiakustannusten nousun vuoksi. Suuret alueelliset ja sosioekonomiset erot rajoittavat asuinolojen kehittämistä ja perusparannuksia erityisesti Riian ulkopuolella. Lisäksi vuokra-asuntojen ja sosiaalisten asuntojen markkinat ovat edelleen alikehittyneet. Sosiaalisten asuntojen saatavuus perustuu ensisijaisesti tulotasoon, mikä ei sovellu vammaisten tarpeisiin hyvin. Asunto ensin -lähestymistapa on alikehittynyt, ja se rajoittuu Riian pääkaupunkiseudulle. Asunnottomuus on yleisesti ottaen edelleen jatkuva yhteiskunnallinen haaste, eikä siihen puututa riittävästi kansallisessa politiikassa. Laadukkaiden ja kohtuuhintaisten asuntojen puute heikentää työvoiman liikkuvuutta ja sosiaalista hyvinvointia. Latvia on pannut täytäntöön joitakin järjestelmiä, joilla tuetaan kohtuuhintaisten asuntojen rakentamista alueilla pääasiassa valtion kehitysrahoituslaitos ALTUMin kautta, mutta lisätoimia tarvitaan sosiaalisen asuntokannan laajentamiseksi ja asuntojen laadun ja riittävyyden parantamiseksi muun muassa perusparannusten ja energiaparannusten avulla erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

(38) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto suositti vuonna 2026, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimia vuonna 2026 annetun, euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen noudattamiseksi. Latvialle annettava suositus 1 auttaa noudattamaan ensimmäistä, toista ja kolmatta euroalueen suositusta, suositus 2 auttaa noudattamaan neljättä euroalueen suositusta, suositus 3 auttaa noudattamaan seitsemättä, yhdeksättä ja kymmenettä euroalueen suositusta, suositus 4 auttaa noudattamaan seitsemättä euroalueen suositusta ja suositus 5 auttaa noudattamaan viidettä euroalueen suositusta,

SUOSITTAA, että Latvia toteuttaa vuosina 2026 ja 2027 toimia, joilla se

1. pitäytyy edelleen neuvoston 21 päivänä tammikuuta 2025 suosittamissa nettomenojen enimmäiskasvuprosenteissa, mutta hyödyntää joustoa, joka on neuvoston aktivoiman kansallisen poikkeuslausekkeen nojalla sallittu; vahvistaa puolustusvalmiutta varmistaen samalla velkakestävyyden ja varainkäytön tehokkuuden ja mukauttaen talousarviota asteittain rakenteellisesti suurempien puolustusmenojen ylläpitämiseksi; varmistaa, että toimenpiteet, joita toteutetaan energian hintojen nousun vaikutusten lieventämiseksi, ovat väliaikaisia, haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien suojelemiseen tai energiaintensiivisten yritysten tarpeisiin kohdennettuja sekä energiansäästökannustimet säilyttäviä ja että niistä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset ovat sopusoinnussa EU:n finanssipolitiikan kehyksen puitteissa tehtyjen sitoumusten kanssa; parantaa julkisen talouden kykyä selviytyä rakenteellista menotarpeista, puolustukseen, hybridiuhkien sietokykyyn, terveydenhuoltoon ja sosiaaliturvaan liittyvät menotarpeet mukaan lukien, esimerkiksi siirtämällä verotuksen painopistettä laajemmalle kasvun kannalta vähemmän haitallisten lähteiden suuntaan, edistämällä toimenpiteitä epävirallisen ja pimeän taloudellisen toiminnan saattamiseksi virallisen talouden piiriin ja ottamalla käyttöön käytännön suunnata menoja uudelleen painopistealoille julkisten menojen uudelleenarviointien perusteella samalla, kun laajennetaan niiden soveltamisalaa ja kunnianhimoa;

2. varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa toteutettujen uudistusten ja investointien jatkuvuuden; pitää yllä koheesiopolitiikan ohjelmien toteuttamisvauhtia ja tarvittaessa hyödyntää varojen uudelleenkohdentamista koheesiopolitiikan säännöstön väliarvioinnin yhteydessä sovittuihin strategisiin painopisteisiin ja joustomahdollisuuksiin; vastaa sosioekonomiseen kehitykseen, turvallisuuteen ja siviilivalmiuteen liittyviin ainutlaatuisiin haasteisiin, jotka vaikuttavat erityisesti unionin itäisellä ulkorajalla sijaitseviin alueisiin, myös tarpeeseen investoida kaksikäyttöinfrastruktuuriin.

3. parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta, myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella, muun muassa edistämällä kilpailua rahoitusalalla ja kehittämällä pääomamarkkinoita; helpottaa yritysten ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten digitalisointia; edistää tutkimukseen ja innovointiin tehtäviä yksityisiä investointeja muun muassa vahvistamalla yritysten ja tiedeyhteisön välistä yhteistyötä, vähentämällä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien hallinnollista taakkaa sekä tukemalla tutkimuksen kaupallistamista ja innovaatioiden laajentamista;

4. jatkaa uusiutuvan energian käyttöönottoa muun muassa parantamalla lupien myöntämistä, nimeämällä uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita ja edistämällä fossiilittomia joustoratkaisuja; lisää rakennusten energiatehokkuutta ja vähähiilistämistä; nopeuttaa liikenteen vähähiilistämistä muun muassa nopeuttamalla Rail Baltican valmistumista; lisää resurssitehokkuutta ja siirtymistä kiertotalouteen ekoinnovoinnin ja kestävien resurssienhallintakäytäntöjen avulla;

5. puuttuu työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen muun muassa aikuisten kohdennetulla täydennys- ja uudelleenkoulutuksella työmarkkinoiden tarpeisiin vastaamiseksi sekä parantamalla työoloja; vahvistaa sosiaaliturvaa köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi muun muassa parantamalla vanhuuseläkkeiden riittävyyttä ja laadukkaiden sosiaalipalvelujen saatavuutta; parantaa terveydenhuoltojärjestelmän riittävyyttä ja saavutettavuutta terveystulosten parantamiseksi muun muassa tarjoamalla riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit, laajentamalla lakisääteistä etuuspakettia, vähentämällä asiakasmaksuja ja vahvistamalla ennaltaehkäiseviä terveystoimenpiteitä; parantaa kohtuuhintaisten ja sosiaalisten asuntojen saatavuutta ja laatua erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Tehty Brysselissä 10 päivänä heinäkuuta 2026.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

S. HARRIS